

JÄMSTÄLLDHETSLAGEN STÖDER JÄMSTÄLLDHETSARBETET I SKOLAN

Jämställdhet och likabehandling är centrala delar av den värdegrund som råder i finsk utbildningskultur. Enligt de nationella kriterier som fastställdes för grundutbildningen i slutet av år 2014: ”Jämlikhet och en allmän princip om alla människors lika värde är ett centralt mål för den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska främja ekonomisk, social och regional jämlikhet och jämställdhet”.

I *lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (1986/609)*, m.a.o. i jämställdhetslagen, regleras främjande av jämställdhet i utbildning och lärande.

Samma möjligheter för flickor och pojkar

Enligt jämställdhetslagen ska flickor och pojkar ges samma möjligheter till utbildning och yrkesmässig utveckling. Undervisning, forskning och läromedel måste stödja jämställdhet. Detta innebär att undervisning och inlärningsmaterialet inte får användas för att upprätthålla fördomar eller stereotypa könsroller. I stället borde man försöka avveckla sådana tankesätt som styr t.ex. yrkesval på grund av kön. Dessutom måste man förebygga diskriminering som grundar sig i könsidentitet eller könsuttryck. Detta betyder till exempel att det i skolor ska läras ut respektfullt och likvärdigt bemötande jäntemot alla och man lär även ut grundläggande information om förståelsen av kön och dess mångfald. Jämställdhet främjas genom att ta barnets ålder och utveckling i beaktande.

Jämställdhetsarbetet lyckas ofta när den har sin grund i en gemensam diskussion. Vi har alla förhandsuppfattningar om flickor och pojkar och om vad de stereotypiskt är intresserade av. En öppen diskussion hjälper oss att känna igen möjliga ”dolda läroplaner” och ger oss även möjlighet att förnya verksamhetskulturen i en mer jämställd riktning.

Organisera jämställdhetsarbetet

Enligt jämställdhetslagen ska alla läroanstalter ha en jämställdhetsplan. Jämställdhetsplanen omfattar en rapport som beskriver jämställdhetssituationen vid läroanstalten och på basen av den fastställda åtgärder för att främja jämställdhet och utvärderingar av tidigare planerade åtgärder och dess resultat. Från och med början av år 2015, gäller främjandet av jämställdhet till fullo även institutioner som anordnar grundläggande utbildning.

Skolornas jämställdhetssituation kan utredas genom att granska könsuppdelad information som samlats om elever och verksamheten. Informationen samlas ofta in av eleverna och personalen genom en enkät. För att alla ska kunna delta i diskussionen kan jämställdhet diskuteras på lektioner eller på temadagar.

Jämställdhetsarbetet ska utgå från läroanstaltens situation och åtgärderna ska grunda sig i läroanstaltens egna behov. Oftast är det mest effektivt att välja några konkreta åtgärder som sedan genomförs på ett effektivt sätt. Åtgärderna kan bestå av förändringar av metoder, pedagogik, undervisningens innehåll, läromedel eller av handledningen, eller så kan man till exempel besluta att anordna jämställdhetsutbildning för lärarna och/eller eleverna.

När man gör upp jämställdhetsplanen ska man vara särskilt uppmärksam på studieval, anordnande av lärande, skillnader i inläring och på bedömningen av studierna samt på förebyggande och förhindrande av sexuella trakasserier och trakasserier som sker på grund av kön. När man förbereder jämställdhetsplanen och när man gör beslut om åtgärder bör man också förebygga diskriminering som grundar sig i könsidentitet eller könsuttryck.

Enligt lagen ska elever och personal delta i utarbetande av planen. Man kan i skolan utse en jämställdhetsgrupp som ansvarar för jämställdhetsarbetet. Oftast lyckas jämställdhetsarbetet bäst om man inkluderar både elever och lärare och om de har ledningens stöd.

Jämställdhetsplanen utarbetas i regel årligen. Den kan också utarbetas för två eller tre år åt gången. I sista hand ansvarar den som anordnat utbildningen för att läroanstalterna har en jämställdhetsplan.

Jämställdhetsplanens syfte är att säkerställa att det i läroanstalterna utförs systematiskt jämställdhetsarbete. Det lönar sig alltså att satsa på planering, genomförande och utvärdering och utgående från dem utforma en plan.

Läroplanen och jämställdhetsplanen – integrerade eller separata?

Man behöver inte utarbeta jämställdhetsplanen som ett separat dokument, istället kan jämställdhetssituationen, åtgärderna och utvärderingen integreras som en del i någon annan undervisningsplan.

En bra modell för att integrera jämställdhetsplanen i lektionsplanering/läroplanering kunde t.ex. vara att man i den lokala läroplanen kunde behandla främjandet av jämställdhet, sedan skulle skolorna, inom ramen för den planen, följa med hur jämställdhet förverkligas och utveckla konkreta åtgärder för att främja jämställdhet. Åtgärderna kunde skrivas in i skolans terminsplan.

Om och hur åtgärderna förverkligats samt resultaten kunde sedan utvärderas när man gör nästa terminsplan. Inom den grundläggande utbildningen ska jämställdhetsplanen vara utarbetade senast 1.1.2017, liksom likabehandlingsplanen som beskrivs i den nya

likabehandlingslagen (1325/2014). Läroplanerna som följer de nya kriterierna ska vara upprättade senast inför läsåret som börjar 1.8.2016.

Om läroanstalten är en arbetsgivare som har minst 30 arbetstagare är läroanstalten också tvungen att utarbeta en personalpolitisk jämställdhetsplan.

Tilläggsinformation

Vid internettjänsten Finlex hittar du den relevanta lagstiftningen:

Diskrimineringslagen (1325/2014), speciellt 6 §

<http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2014/20141325>

Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (1986/609), speciellt 5, 5 a och 6 c

<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1986/19860609>

Regeringens förslag till beslut (HE 19/2014 vp), s. 62–63 (motivering till att främja jämlikhet), s. 110–113 (motiveringar till att främja jämställdhet)

<https://www.finlex.fi/sv/esitykset/he/2014/20140019.pdf>

Övrigt:

Gustavsson, Malin. (2014). *Jämställdhetsarbete i praktiken – Erfarenheter från andra stadiets utbildning på svenska*. Utbildningsstyrelsen.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/144301_jamstalldhetsarbete_i_praktiken_0.pdf

På jämställdhetsombudsmannens sidor finns det information om jämställdhetsplanering och om könsminoriteter. Jämställdhetsombudsmannen ger även instruktioner och råd.

<https://www.tasa-arvo.fi/web/sv>

Jämställdhet i lärande-sidorna innehåller många tips på hur man kan diskutera jämställdhet med eleverna och hur man kollegialt kan utveckla en mer könsmedveten undervisning.

<http://www.jamstalldhetilarande.fi/>

